

Notitie Proces Keuzeknoppen en menukaarten

Om te komen tot een structureel sluitende (meerjaren)begroting 2026-2029

Aan welke knoppen kunnen we draaien om te bezuinigen?

Gemeente Heemstede heeft vanaf 2026 te maken met een structureel tekort van €2,6 miljoen, waarvan €2,3 miljoen veroorzaakt wordt door de korting op het gemeentefonds door de Rijksoverheid. Er zijn verschillende mogelijkheden om de begroting weer op orde te krijgen. Al die mogelijkheden onderzoeken is niet haalbaar, daarom vragen we de raad focus aan te brengen in de keuzes die we moeten maken.

Structureel begrotingsresultaat aankomende jaren:

2024	2025	2026	2027
€ 405.088 (voordeel)	€ 1.250.943 (voordeel)	€ 2.611.478 (nadeel)	€ 2.461.753 (nadeel)

Inkomsten verhogen

- Verhogen leges
- Verhogen OZB (onbenutte belastingcapaciteit: €6,5 mln.)
- Omzetten gebruikersbelastingen niet-woningen
- (Her)invoeren hondenbelasting
- Betaald parkeren

Uitgaven verlagen

- Onderhoudsniveau
- Voorzieningenniveau
- Bijdragen gemeenschappelijke regelingen

Fusie onderzoeken

- Bestuurlijke fusie
- Ambtelijke fusie

Tijd kopen

- Verschuiven van investeringen
- Inzetten algemene reserve
- Opnemen stelpost

Het proces:

13 februari 2024

Behandeling in
College B&W

13 maart 2024

Commissie Middelen
■ Procesvoorstel
keuzeknoppen

5 juli 2024

Behandeling in Raad
■ Aan welke knoppen
gaan we draaien

Kengetallen	Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1a. Netto schuldquote	-11,3%	20,7%	45,1%	47,3%	72,1%	68,6%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-13,9%	18,3%	42,6%	44,9%	70,0%	66,9%
Solvabiliteitsratio	62,0%	61,5%	51,8%	49,9%	39,7%	39,7%
Grondexploitatie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Structurele exploitatieruimte	1,3%	0,9%	0,8%	1,8%	-2,9%	-2,6%
Belastingcapaciteit	136,1%	121,8%	127,4%	130,2%	132,1%	133,9%

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Doel van deze notitie.....	3
1.2	Terugblik.....	3
1.3	Leeswijzer	4
2.	Landelijke ontwikkelingen.....	5
2.1	Ontwikkelingen algemene uitkering	5
2.2	Opschalingskorting	5
3.	Financiële situatie gemeente Heemstede.....	7
3.1	Financieel meerjarenbeeld.....	7
3.2	Balanspositie	7
3.3	Stijgende rentelasten	10
3.4	Samenvattend financiële positie gemeente Heemstede	11
3.5	Toekomstige ontwikkelingen	12
4.	Keuzeknoppen voor een sluitende begroting	13
4.1	De inkomsten	14
4.2	De uitgaven.....	14
4.3	Bestuurlijke fusie	16
4.4	Tijd kopen	16
4.5	Conclusie	17
5.	Proces keuzeknoppen voor een structureel sluitende begroting	18
5.1	Globaal proces.....	18
5.2	Uitgangspunten	18
5.3	Voorgestelde route	18

1. Inleiding

Het structurele begrotingssaldo 2024-2027 laat, met alle nieuwe claims en autonome ontwikkelingen, vanaf 2026 een fors negatief saldo zien. Met name de inkomsten lopen vanaf 2026 terug: gemeenten krijgen dan ongeveer € 3 miljard minder (voor Heemstede betekent dit € 2,3 miljoen minder inkomsten) vanuit het Rijk terwijl er geen taken verdwijnen voor gemeenten maar juist taken bij komen. Dat komt met name, doordat het Rijk anticipeert op de beoogde invoering van een nieuwe financieringssysteem vanaf 2026 waarin het accres wordt gekoppeld aan het bruto binnenlands product. In de loop van dit jaar komt het Rijk met informatie over de vervolgstappen ten aanzien van de nieuwe financieringssysteem.

Tevens wordt de gemeente geconfronteerd met toenemende rentelasten. De uitvoering van het investeringsprogramma leidt er toe dat de gemeente middelen moet aantrekken waarover rente moet worden betaald.

De gemeente Heemstede zet in op een duurzame financiële situatie. In de begrotingen 2023 en 2024 is het uitgangspunt opgenomen dat een financieel sluitende begroting en een solide financiële positie een vereiste zijn.

Om te spreken van een sluitende begroting, worden vanuit de provincie de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- a) De begroting van het begrotingsjaar is financieel sluitend, of;
- b) Van de meerjarenbegroting is het laatste jaar structureel sluitend.

Voor de gemeente Heemstede zijn de twee eerstkomende jaren in de (meerjaren)begroting 2024-2027 financieel sluitend. Echter vanaf 2026 hebben we een negatief begrotingssaldo. Op termijn is de focus daarom ook om de begroting 2025 structureel sluitend te houden. Verder starten we een proces op, waarbij we een eerste verkenning doen naar de mogelijkheden om de (meerjaren)begroting 2026-2029 structureel sluitend te krijgen. Het college legt het proces en de keuzeknoppen voor aan de raad. De raad wordt gevraagd een richting te geven, waarna het college deze richtingen gaat uitwerken.

1.1 Doel van deze notitie

Het doel van deze notitie is het geven van inzicht in de huidige financiële positie van de gemeente Heemstede. Dit doen we door verschillende financiële kengetallen in beeld te brengen en het verloop van de kengetallen kort toe te lichten. Ook wordt er een integraal overzicht van bezuinigingsvoorstellen gegeven om te komen tot een structureel sluitende (meerjaren)begroting 2026-2029.

Om reële keuzes te kunnen maken adviseren wij de gemeenteraad om ons nu al richting te geven zodat wij voorafgaand aan de kadernota 2025 tot een rekenexercitie kunnen komen. Het is aan de gemeenteraad of zij keuzes wil maken. Hiervoor ontvangen wij graag de richting waar we als college naar moeten kijken.

1.2 Terugblik

Het college had de ambtelijke organisatie de opdracht gegeven om in de kadernota 2024 met voorstellen te komen die bestond uit twee onderdelen;

- Onderzoeken op welke budgetten kan worden bespaard zonder dat dit grote gevolgen heeft voor de doeltreffendheid en doelmatigheid van ons beleid.

- Onderzoeken of we kostenbesparingen kunnen realiseren in ons investeringsprogramma, door realistisch te ramen, passend bij onze capaciteit en ambitieniveau, en waar mogelijk investeringen door investeringen te temporiseren of zelfs geheel herzien.

Beide onderzoeken waren in de kadernota 2024 toegelicht en vastgesteld.

Verder is in 2023 een brede organisatiescan uitgevoerd door een externe bureau met daarbij de focus op de vraag wat een passende formatieomvang is voor de opgaven waar de gemeente Heemstede voor staat. Uit de scan wordt geconcludeerd dat de gemeente Heemstede goed functioneert ondanks dat de formatie in Heemstede van een kleinere omvang is én ook de inhuur lager is dan bij vergelijkbare gemeenten. Hierdoor is het uitgangspunt van het college dat de bezuinigingsvoorstellen operationeel moeten zijn en niet leiden tot personele bezuinigingen.

Bij de behandeling van de kadernota 2024 is met de raad besproken hoe we richting de toekomst kunnen komen tot een sluitende meerjarenbegroting. Bij de begroting 2024 is besloten om de onroerendzaakbelasting te verhogen. Maar deze verhoging is niet voldoende om vanaf 2026 een sluitende meerjarenbegroting te presenteren. Aan de raad is toegezegd om uiterlijk bij de behandeling van de kadernota 2025 voorstellen te doen waaruit de raad kan kiezen om wel te komen tot een sluitende meerjarenbegroting. In de bijgevoegde notitie gaan we uitgebreider in op verschillende actuele ontwikkelingen en de mogelijke keuzeknoppen om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de actualiteiten rondom de gemeentefinanciën en de belangrijkste opgaven die we de komende jaren op ons af zien komen. Denk hierbij aan de landelijke ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de stijgende rentelasten in het kader van het investeringsprogramma waar de gemeente mee wordt geconfronteerd.

In hoofdstuk 3 geven we inzicht in de huidige financiële positie van de gemeente Heemstede. Niet alleen de meerjarenbegroting, maar we gaan ook in het kort in op verschillende financiële kengetallen van de gemeente Heemstede.

In hoofdstuk 4 presenteren we welke keuzemogelijkheden (keuzeknoppen) we zien om richting de begroting 2025-2028 een sluitende meerjarenbegroting te kunnen presenteren. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie.

Als laatste in hoofdstuk 5 geven we het proces weer richting de kadernota 2025.

2. Landelijke ontwikkelingen

Dit hoofdstuk schetst een aantal ontwikkelingen die de komende jaren op ons afkomen. Deze ontwikkelingen proberen wij in het kort te vertalen naar onze lokale situatie. Een aantal voorbeelden zijn: ontwikkelingen algemene uitkering en de stijgende rentelasten in het kader van het investeringsprogramma waar de gemeente mee wordt geconfronteerd.

2.1 Ontwikkelingen algemene uitkering

Gemeenten zijn voor hun inkomsten voor een belangrijk deel afhankelijk van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Ongeveer 53% van onze totale inkomsten ontvangen wij via de algemene uitkering vanuit het Rijk. De algemene uitkering staat van rijkswege onder druk waardoor het opstellen van een structureel sluitende begroting vanaf begrotingsjaar 2022 complexer en onzekerder is geworden.

Op dit moment is het kabinet demissionair en lopen de formatie onderhandelingen. De VNG is al langere tijd aan het lobbyen voor de afschaffing van de opschalingskorting, het herstel van het accres vanaf 2026 en het in balans brengen van taken en middelen. De VNG heeft dit nogmaals geagendeerd in een brief aan de formateur op 30 januari 2024.

2.1.1 Septembercirculaire 2023

Op Prinsjesdag (september 2023) presenteerde het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de septembercirculaire 2023. Vanaf 2026 verwachten gemeenten grote tekorten door afname van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De VNG heeft berekend dat gemeenten vanaf 2026 ongeveer € 3 miljard moeten inleveren. De oorzaak van het tekort vanaf 2026 wordt vooral veroorzaakt doordat met ingang van dat jaar de algemene uitkering terugloopt. Heemstede krijgt vanaf 2026 per saldo € 2,3 miljoen minder in het gemeentefonds. Daar is de extra Rijksbijdrage van de € 1 miljard dan al in verwerkt. In de septembercirculaire 2023 heeft het kabinet aangegeven dat vanaf 2027 ruim € 700 miljoen beschikbaar wordt gesteld. Voor Heemstede komt dat ongeveer uit op € 800.000.

2.2 Opschalingskorting

Deze opschalingskorting is ooit opgelegd om gemeenten te dwingen op te schalen naar 100.000+ gemeenten, wat volgens het Rijk efficiencyvoordeel op zou leveren. Daarnaast krimpt of groeit de uitkering vanuit het gemeentefonds (accres) mee met de Rijksuitgaven. In de maartbrief (2022) is de opschalingskorting tot en met 2025 bevroren. Dat wil zeggen dat de eerder geraamde toename in de kortingen op het gemeentefonds, niet doorgaat. In de jaarschijf 2026 staat de opschalingskorting wel weer opgenomen, voor het volledige en vanaf dat moment ook structurele bedrag. Voor de gemeente Heemstede betekent dit een structureel nadeel vanaf 2026 ca. € 770.000. Bij de meerjarenbegroting 2024-2027 is vanaf 2026 rekening gehouden met deze opschalingskorting.

2.2.1 Landelijke ontwikkelingen ten aanzien van opschalingskorting

In de Tweede Kamer zijn op 24 oktober 2023 twee moties aangenomen (zie [Tweede Kamer steunt moties gemeentefinanciën | VNG](#)):

1. **Bevries opschalingskorting of kom met een andere oplossing;** de terugkeer van de opschalingskorting van jaarlijks € 675 miljoen levert een belangrijke bijdrage aan de financiële tekorten bij gemeenten. Er is geen inhoudelijke onderbouwing gegeven voor de terugkeer van de opschalingskorting. Het kabinet wordt verzocht in de Voorjaarsnota deze korting te bevriezen tot en met 2029 of een andere oplossing voor te stellen.
2. **Dicht het financieel ravijn;** het kabinet wordt verzocht de consequenties van de gemeentelijke tekorten inzichtelijk te maken en voorstellen voor te bereiden om het ravijn

vanaf 2026 te dichten. Dit overwegende dat gemeenten en provincies financieel in de touwen hangen en voorzieningen als bibliotheken, sport, cultuur en openbaar vervoer onder druk staan en afstevenen op een financieel ravijn.

2.2.2 Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv)

Het Bestuurlijke Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) wordt gevormd door de VNG, IPO, UVW en de ministeries van Financiën en Binnenlandse Zaken. In het overleg van november 2023 zijn onder andere de volgende onderwerpen besproken:

- **Opschalingskorting;** In april 2024 vindt een overleg plaats over de opschalingskorting, ter voorbereiding op de Voorjaarsnota van het Rijk. Als er dan nog geen nieuw kabinet is gevormd, komt dit onderwerp dus opnieuw op tafel. De ministeries Financiën en Binnenlandse Zaken hebben begrip voor de wens van de VNG en het IPO voor afschaffing en erkennen de noodzaak van stabiele financiële verhoudingen.
- **Notitie incidenteel/structureel;** Het onderwerp incidenteel/structureel was geagendeerd in het Overhedenoverleg de uitkomst is in het overleg van BOFv van november 2023 besproken. In deze notitie worden de mogelijkheden besproken om incidentele middelen en overschotten in te zetten als structureel dekkingsmiddel. De fondsbeheerders werken hier in goed overleg met gemeenten en toezichthouders nog een aantal voorstellen uit. Dit kan gemeenten helpen om financiële tekorten tijdelijk te overbruggen.
- **Inzet surplus algemene reserve bij voldoende solvabiliteit en afdekking risico's;** In het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK) is een regeling opgenomen voor de inzet van een surplus binnen de algemene reserve. Het surplus van de algemene reserve is dat deel dat niet nodig is voor het afdekken van risico's (weerstandscapaciteit). Van dit vrij besteedbare deel (surplus) kan een gemeente jaarlijks maximaal 10% inzetten voor het dekken van structurele lasten. Met de voorwaarde dat de solvabiliteit groter of gelijk aan 20% is en blijft. De inzet van het surplus algemene reserve wordt door dit gebruik als structurele baat bestempeld door de toezichthouder.

Het is aan de gemeente of voor deze wijze van reservegebruik wordt geopteerd. Bij structurele inzet van de algemene reserve neemt de omvang ervan jaarlijks af. De structurele inzet is niet meer mogelijk als dit leidt tot onvoldoende weerstandscapaciteit en/of als de solvabiliteit onder 20% daalt. Zolang aan beide voorwaarden wordt voldaan kan er sprake zijn van een langjarige inzet als een structureel dekkingsmiddel. Deze maatregel treedt per 1 januari 2024 in werking. Het is ter beoordeling aan de financieel toezichthouder of en hoe de maatregel kan worden ingezet als herstelplan voor gemeenten waarbij er geen sprake is van structureel en reëel begrotingsevenwicht in de vastgestelde begroting 2024. Wij blijven betreffende dit onderwerp in contact met onze provinciale toezichthouder.

3. Financiële situatie gemeente Heemstede

Onderzoekers verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen en het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO), hebben diverse onderzoeken gedaan naar financiële posities van gemeenten. Bij onderzoeken naar de financiële positie van gemeenten wordt met name gekeken naar de balans, de financiële kengetallen, het weerstandsvermogen en naar de lokale lasten (gemeentelijke lasten voor inwoners en bedrijven). Al deze informatie is te vinden in de begroting en jaarrekening van gemeenten. Het belang van gezonde gemeentefinanciën is groot. Als de financiën niet op orde zijn, komt immers de goede uitvoering van gemeentelijke taken in het geding.

Omgekeerd betekent een sterke financiële positie dat er wellicht mogelijkheden zijn om nieuw beleid te maken of om de lokale lasten te verlagen. Op de balans staan de bezittingen en de manier waarop deze zijn gefinancierd. De bezittingen kunnen worden gefinancierd met schuld (vreemd vermogen). Het eigen vermogen is een restpost op de balans die ervoor zorgt dat aan de linker- en rechterzijde van de balans hetzelfde bedrag komt te staan (zodat het in evenwicht is). Om de financiële positie van een gemeente te kunnen onderzoeken is met name de hoogte van de schuld relevant. Om hier achter te kunnen komen, kan er gekeken worden naar de netto schuldquote. Naast schuld wordt er ook vaak gekeken naar de solvabiliteit.

Het is dus belangrijk om een beroep te doen op de financiële kengetallen, om de financiële positie van een gemeente te kunnen analyseren en te beoordelen. Sommige financiële kengetallen, zoals de solvabiliteit en liquiditeit, belichten eenzelfde deelfacet van de globale financiële situatie van een organisatie en vormen een 'familie' van gelijkwaardige financiële kengetallen.

3.1 Financieel meerjarenbeeld

De gemeenteraad heeft op 2 november 2023 de (meerjaren)begroting 2024-2027 vastgesteld. De begroting is de uitvoering van de eerder (op 16 juni 2023) vastgestelde kadernota 2024.

Onderstaande tabel laat de stand zien na vaststelling van de begroting 2024. Naar aanleiding van een aangenomen amendement¹ tijdens de begrotingsbehandeling op 2 november 2023 wijzigt de begroting met € 700.000 nadelig.

plus = nadeel, min = voordeel

	2024	2025	2026	2027
Totaal begrotingsresultaat	-474.960	-1.262.275	2.224.146	1.428.421
Correctie incidentele baten en lasten	-69.872	-11.332	-387.332	-1.033.332
Structureel begrotingsresultaat	-405.088	-1.250.943	2.611.478	2.461.753

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt, hebben we in de jaren 2024 en 2025 een sluitende meerjarenbegroting. Voor de jaren 2026 en 2027 is het begrotingssaldo negatief. Uiterlijk bij de meerjarenbegroting 2026-2029 moeten we een positief begrotingssaldo presenteren.

3.2 Balanspositie

Tot 2008 was er relatief weinig aandacht voor de balans en de schuldposities van gemeenten en lag de focus met name op de meerjarenbegroting en of deze structureel sluitend was. Door de financiële crisis kwam er meer aandacht voor de risico's die een hoge schuldenpositie met zich mee brengen, zowel voor landen als voor decentrale overheden. Een oplopende rente kan bij een hoge schuldenpositie een grote impact hebben op de exploitatie. Door die extra aandacht voor de

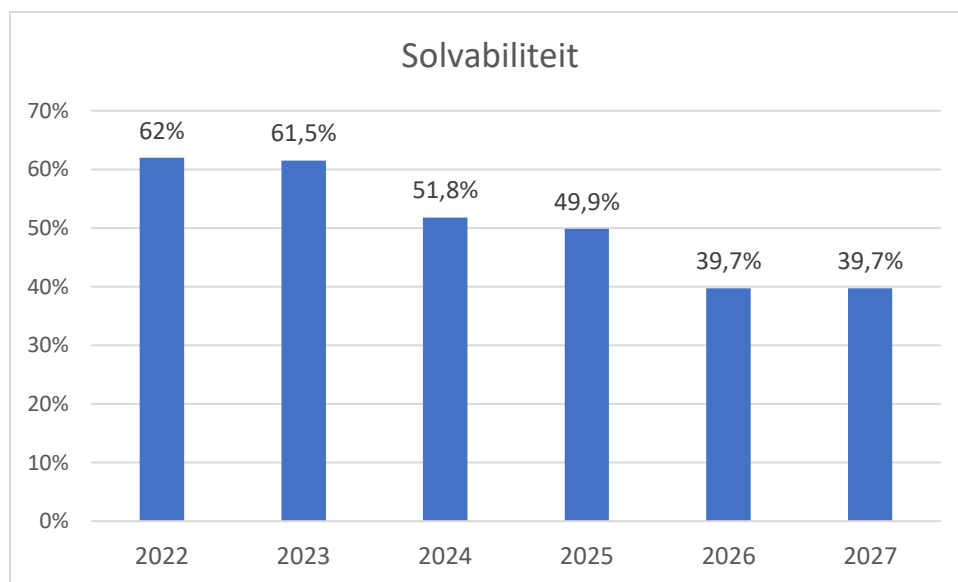
¹ Amendement begroting 2024 - Reservering Loon-Prijnsindexatie

schuldspositie is onder andere als beleidsmaatregel voor gemeenten de schuldquote als verplichte indicator geïntroduceerd.

Gemeenten zijn sinds 2017 verplicht een set uniforme beleidsindicatoren, waaronder zes financiële kengetallen, op te nemen in de begroting en jaarrekening. Het doel hiervan was om te komen tot meer transparantie, stuurbaarheid en vergelijkbaarheid. Hieronder geven we extra aandacht aan een aantal financiële kengetallen om de financiële gezondheid van de gemeente Heemstede toe te lichten.

3.2.1 Solvabiliteit

De solvabiliteit; de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe groter in het algemeen het vermogen om aan zowel de kortlopende alsook de langlopende financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Bij een percentage hoger dan 30% wordt gesproken van een gezonde solvabiliteit en bij een percentage onder de 20% wordt gesproken van een onvoldoende solvabiliteit. Uit onderstaand grafiek kunnen we zien dat de gemeente Heemstede beschikt over een (te verwachte) gezonde solvabiliteit.

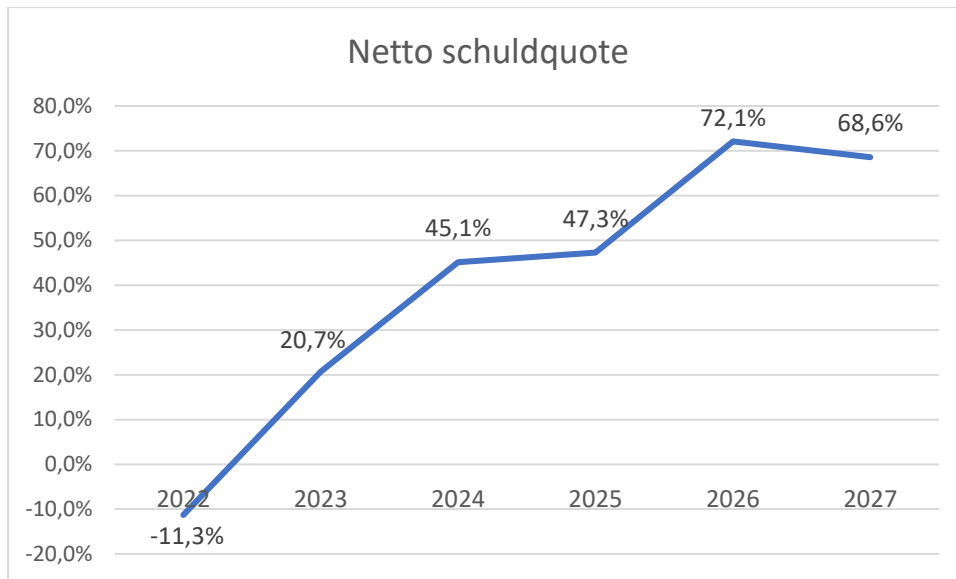

De percentages zijn vastgesteld in de programmabegroting 2024

3.2.2 Netto schuldquote

De netto schuldquote wordt berekend door de schulden te delen door de totale baten van een gemeente. Het is een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Er is sprake van een gezonde netto schuldquote wanneer het percentage onder 90% ligt. Bij Heemstede ligt het huidige en te verwachte percentage ruim onder de norm van 90%.

De komende jaren neemt de netto schuldquote van de gemeente Heemstede toe. Dit komt doordat de inkomsten fors afnemen door de bezuinigingen van het Rijk en er geld wordt aangetrokken op de kapitaalmarkt voor de uitvoering van investeringsprojecten. Hierdoor zien we een stijgende lijn in de grafiek.

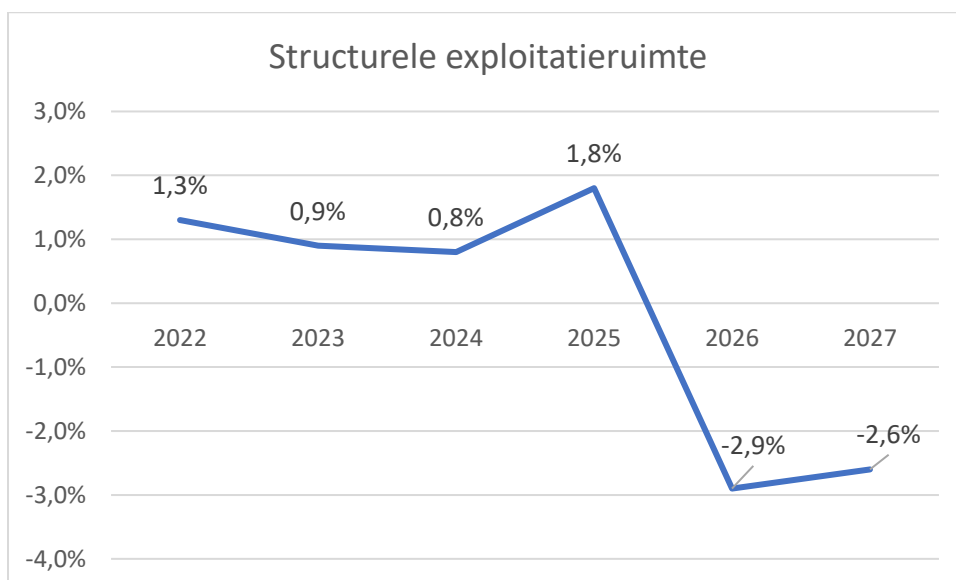

De percentages zijn vastgesteld in de programmabegroting 2024

3.2.3 Structurele exploitatieruimte

Het kengetal structurele exploitatieruimte geeft inzicht in welke mate de structurele lasten van de gemeente gedekt zijn door structurele baten. Dit is een belangrijk criterium voor de financiële gezondheid van de gemeente en een belangrijk toetsingsinstrument voor de provincie. Immers de gemeente kan het niet lang volhouden een structureel kostenniveau (kapitaallasten, personeelslasten etc.) te dekken met incidentele (eenmalige) opbrengsten.

Een negatief percentage betekent dat de gemeente onvoldoende structurele baten heeft om structurele uitgaven mee te dekken. In de grafiek hieronder is te zien dat vanaf het jaar 2026 de structurele exploitatieruimte negatief is.

3.2.4 Onbenutte belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft aan hoeveel een gemeente zijn inkomsten kan verhogen bij een slechtweersscenario. De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich

verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt, is een beleidskeuze. De VNG hanteert geen normen voor de onbenutte belastingcapaciteit. De meest recente percentages voor de belastingcapaciteit kunt u terugvinden in de programmabegroting 2024 onder de paragraaf weerstandsvermogen.

Op basis van de cijfers uit de begroting 2024 heeft de gemeente Heemstede nog ruim € 6,5 miljoen ruimte aan onbenutte belastingcapaciteit. Hierbij wordt opgemerkt dat dit bedrag wordt bepaald op basis van een zogenaamde artikel 12 gemeente: dit zijn gemeenten die in financiële problemen komen en ondersteuning nodig hebben van het Rijk. Deze gemeenten dienen het maximaal redelijke tarief voor de onroerende zaakbelasting te hanteren. In de praktijk spiegelt een gemeente zich eerder aan vergelijkbare gemeenten (vergelijkbaar voorzieningenniveau en samenstelling) bij de OZB-tarieven

De vergelijking hieronder voor de ruimte in de onbenutte belastingcapaciteit met andere Noord-Hollandse gemeenten toont aan dat de ruimte binnen verschillende gemeenten variërend is van geen ruimte in de onbenutte belastingcapaciteit olopend naar ruim € 10 miljoen aan ruimte:

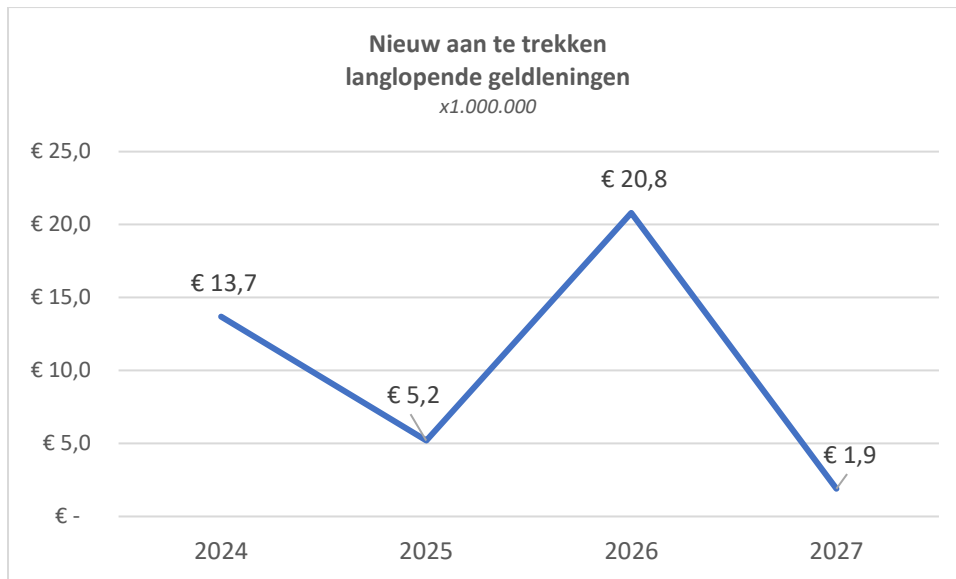
Gemeenten 2024	Financiële ruimte in onbenutte belastingcapaciteit
Heemstede	€ 6,5 miljoen
Haarlem	Geen ruimte
Bergen NH	€ 5,1 miljoen
Castricum	€ 2,5 miljoen
Blaricum	€ 3,1 miljoen
Hillegom	€ 2,5 miljoen
Huizen	€ 10,4 miljoen

3.3 Stijgende rentelasten

Voor de uitvoering van het investeringsprogramma 2024-2027 moet de gemeente beschikken over voldoende liquide middelen. Het totale investeringsprogramma tot en met 2027 bedraagt ruim € 63,6 miljoen. Zoals het er nu uitziet heeft de gemeente hier onvoldoende liquide middelen voor beschikbaar zodat er geleend moet worden op de kapitaalmarkt. Indien het gehele investeringsprogramma tot uitvoering komt bedraagt het totaal op de kapitaalmarkt aan te trekken bedrag € 41,6 miljoen. In de begroting 2024-2027 werd nog uitgegaan van een rentepercentage van 0,50% voor de kredietfaciliteit (kort geld) en 3% voor langlopende leningen. Inmiddels zijn deze percentages achterhaald.

In het antwoord op de raadsvragen bij de technische avond van de begroting 2024-2027 (door de griffie verstuurd op 26 oktober 2023) is als uitgangspunt een rente genomen van 4% voor zowel lang als kort geld. De rentelast loopt dan op tot € 1,7 miljoen per jaar vanaf 2027 (in de begroting wordt nog uitgegaan van € 1,2 miljoen). Bij de kadernota 2025-2028 en voorjaarsnota 2024 wordt bekeken welk rentepercentage actueel is. De meerjarenraming passen we hierop aan.

Als we inderdaad moeten lenen, heeft dit ook gevolgen voor de financiële kengetallen, zoals de netto schuldquote. Deze neemt dan toe. Naar verwachting blijven we ook met het investeringsprogramma van 2024 nog ruim onder de signaleringsgrens van 90% en blijft de netto schuldquote gezond.

In onderstaand tabel zijn voor het overzicht de investeringen die groter dan of gelijk aan € 500.000 opgenomen en afgezet tegen de totale investering per jaar over de periode 2023-2027 (scope van de begroting 2024). In totaal wordt er tot en met 2027 ruim € 63,6 miljoen euro geïnvesteerd indien het gehele investeringsprogramma wordt uitgevoerd. Voor betaling hiervan wordt in eerste instantie het saldo van het schatkistbankieren ingezet (o.a. restant Eneco-gelden). Voor het meerdere worden leningen aangetrokken. Het temporiseren van investeringen leidt er toe dat het op een later moment het totaal aan rentekosten wordt bereikt en is een verschuiving van kosten naar de toekomst. Duurzame verlaging van de rentekosten ontstaat uitsluitend wanneer er investeringen worden geschrappt.

Heemstede kan leningen aan gaan. Het is echter zo dat door onder meer verlaging van de jaarlijkse algemene uitkering de rentekosten op termijn niet meer gedekt kunnen worden in de exploitatie. Er ontstaat dan een negatieve exploitatieruimte.”

Jaar	Totaal investeringen groter dan of gelijk aan € 500.000
2023	€ 18.022.251
2024	€ 7.308.000
2025	€ 19.585.528
2026	€ 3.858.570
2027	€ 4.369.515
Totaal	€ 53.143.864

3.4 Samenvattend financiële positie gemeente Heemstede

De financiële kengetallen geven in samenhang zicht op de financiële positie van de gemeente Heemstede en bieden ook de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken. Volgens het rapport van BDO Accountants, branchegroep Overheid, benchmark Nederlandse gemeenten 2024 is de financiële situatie van de gemeente Heemstede als goed beoordeeld. In het jaarlijks onderzoek is onder andere gekeken naar de financiële kengetallen op basis van de jaarcijfers 2022. Dit jaar is door BDO ook gekeken naar de financiële toekomst van gemeenten in de vorm van de saldi van de

begrotingen 2023 tot 2027. De gemeente Heemstede scoort op basis van de hierboven genoemde aspecten in het rapport van BDO een 8. Het rapport is op 23 januari 2024 gepubliceerd.

Als gekeken wordt naar de financiële kengetallen van de balans rond solvabiliteit en schuldquote kan geconcludeerd worden dat de gemeente Heemstede de capaciteit heeft om te lenen voor de uitvoering van het investeringsprogramma. Echter door het dalen van onder meer het gemeentefonds, per saldo € 2,3 miljoen minder in 2026, kan de gemeente een groot deel van haar (wettelijke) taken vanaf 2026 niet meer betalen. Ook de jaarlijkse rente op de betalingen kunnen vanaf 2026 niet structureel worden gedekt. Bij de kadernota 2025-2028 zal het actualiseren van het rentepercentage leiden tot het oplopen van het tekort (indien de rente inderdaad 4% zal bedragen loopt het tekort op met € 500.000).

Samenvattend kunnen we concluderen dat:

- De gemeente Heemstede in 2026 een begrotingstekort heeft van € 2,6 miljoen.
- Vanuit het Rijk in 2026 € 2,3 miljoen minder middelen wordt ontvangen.
- De gemeente kan vanaf 2026 een groot deel van haar (wettelijke) taken niet meer betalen.
- In de exploitatie van de gemeente Heemstede (vanaf 2026) geen structurele ruimte is om de kapitaallasten te kunnen dekken.
- Ondanks de stijgende lijn in de netto schuldquote, laten de financiële kengetallen van de gemeente Heemstede financieel technisch een positief beeld zien met voldoende financiële ruimte om maximaal 10% van het surplus (€ 1,6 miljoen van het weerstandsvermogen) incidenteel in te kunnen zetten in 2026. De weerstandsratio komt, na het inzetten van maximaal 10% van het surplus, uit op 3,84 (in de begroting 2024 is de ratio 4,1). Dit betekend dat de ratio binnen deze bandbreedte uitstekend is.
- Op basis van de cijfers uit de begroting 2024 de gemeente Heemstede nog ruim € 6,5 miljoen ruimte heeft aan onbenutte belastingcapaciteit.

3.5 Toekomstige ontwikkelingen

Er is een aantal ontwikkelingen nog niet meegenomen in de meerjarenbegroting maar die wel een financieel effect met zich meebrengen en dus ook een financieel effect hebben op de meerjarenbegroting (negatief dan wel positief).

Daarnaast is tijdens de begrotingsbehandeling geconstateerd dat de in de begroting gehanteerde rentepercentages op geldleningen niet meer actueel waren. Als uitgegaan wordt van 4% op zowel kort als lang geld komen de extra verwachte rentekosten (vanaf 2027 € 500.000 structureel) nog ten laste van het nu gepresenteerde begrotingsresultaat. Daarbij geldt het uitgangspunt dat het volledige investeringsprogramma 2023-2027 wordt uitgevoerd.

4. Keuzeknoppen voor een sluitende begroting

Op 2 november 2023 is de begroting 2024 vastgesteld. De begroting 2024 laat vanaf 2026 een fors tekort zien. Het tekort in 2026 is € 2,6 miljoen en in 2027 € 2,5 miljoen (zie hoofdstuk 3). Om het tekort in de begroting vanaf 2026 op te kunnen vangen heeft de raad verzocht om bij de kadernota 2025 te komen met keuzemogelijkheden. Hieronder wordt kort uiteengezet welke keuzemogelijkheden wij zien met toelichting.

De keuzemogelijkheden voor de raad staan hieronder toegelicht. Deze keuzemogelijkheden moeten ervoor zorgen dat het tekort in 2026 en verder (grotendeels) lager wordt. Bij de keuzemogelijkheden moeten we wel rekening houden met een aantal punten. Niet alle keuzemogelijkheden kunnen per direct ingevoerd worden. Het kan zijn dat er een overgangperiode nodig is voordat de besparing of hogere inkomst gerealiseerd kan worden. Zoals tijd voor het inregelen van een nieuwe belasting, of het moment dat een contract opgezegd kan worden. Daarnaast moeten in sommige gevallen eerst kosten gemaakt worden, voordat er een besparing te realiseren is. Daarnaast heeft voor een langdurige effect een structurele maatregel de voorkeur boven een incidentele.

4.1 De inkomsten

4.1.1 Verhogen leges

In het kader van het tekort in 2026 is het een keuzemogelijkheid om 100% kostendekkendheid als uitgangspunt te nemen. Het verhogen van de leges zal ook kosten met zich meebrengen. In de volgende leges zit nog ruimte om de tarieven te kunnen verhogen naar 100% kostendekkendheid. Denk hierbij onder andere aan:

Leges	% kostendekkendheid begroting 2024
Omgevingsvergunningen	51%
Marktgelden	52%
Woonschepen	33%

4.1.2 Verhogen OZB

In de begroting 2024 is de OZB verhoogd met € 1 miljoen. Daarnaast is een motie aangenomen om toeristenbelasting per 1 januari 2025 in te voeren. In Heemstede zou het mogelijk zijn om de belastingen en leges te verhogen. Op basis van de cijfers uit de begroting 2024 heeft de gemeente Heemstede nog ruim € 6,5 miljoen ruimte aan onbenutte belastingcapaciteit. De onbenutte belastingcapaciteit zijn de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de OZB te verhogen.

OZB gebruikersbelasting niet-woningen

In veel winkelstraten in steden in Nederland zien we de tendens van winkelleegstand. In de huidige systematiek van de OZB worden niet-woningen die leeg staan minder belast. Alleen het eigenaarsdeel wordt geheven, het gebruikersdeel niet. Heemstede wil leegstand ontmoedigen en een nieuwe invulling van de locatie stimuleren. Voor deze keuze zal vooraf uitgebreid onderzoek moeten plaatsvinden en zullen er gesprekken plaatsvinden met diverse stakeholders (ondernemers, eigenaren niet-woningen). Een mogelijkheid is om voor gebruikers niet-woningen het tarief stapsgewijs te verlagen naar 0 procent en de eigenarenbelasting niet-woningen stapsgewijs te verhogen met het percentage waarmee de gebruikersbelasting wordt verlaagd. De verhuurder (eigenaar) van een bedrijfspand berekent normaliter de OZB voor gebruikers door in de huurprijs.

4.1.3 Verhogen overige belastingen

(Her)invoeren hondenbelasting

Naast het invoeren van de toeristenbelasting per 1 januari 2025 is het ook een mogelijkheid om de hondenbelasting weer in te voeren in Heemstede. De hondenbelasting leverde in 2019 € 120.000 op, het laatste jaar dat hondenbelasting voor het volle tarief werd geheven. Daarna werd de hondenbelasting in 2020 en 2021 in twee fases afgeschaft.

Betaald parkeren uitbreiden

Betaald parkeren kan verder worden uitgebreid zoals in de gemeenten Haarlem en Zandvoort. Het is een keuze om betaald parkeren uit te breiden naar heel Heemstede. Bij het station Heemstede en de winkelstraat Binnenweg geldt al betaald parkeren. Uitbreiding betaald parkeren kan ingevoerd worden per 1 januari 2026.

4.2 De uitgaven

4.2.1 Onderhoudsniveau

Bij onderhoudsniveaus geldt dat de raad die op een niveau moet vaststellen waarop in ieder geval geen sprake is van kapitaalvernietiging of onveilige situaties (regels BBV: Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten). Zowel de accountant als de provincie toetsen hierop. Dit

beperkt de mogelijkheid om de onderhoudsniveaus naar beneden bij te stellen. Het verlagen van onderhoudsniveaus levert op korte termijn wel een besparing op maar zorgt op lange termijn voor hogere uitgaven omdat investeringen minder lang meegaan. Goed onderzocht moet worden voor tot een verlaging van het niveau besloten wordt of dit niet leidt tot kapitaalvernietiging of onveilige situaties. Daarnaast kunnen ook als het niveau nog net voldoet aan het BBV, onwenselijke situaties ontstaan doordat beschadigingen in bijvoorbeeld het wegdek leiden tot aansprakelijkstellingen door derden die hierdoor schade hebben geleden.

In de kadernota 2024 is al een voorstel gedaan het onderhoudsniveau voor groen te verlagen. Daarnaast zijn ook de onderhoudsniveaus voor bijvoorbeeld wegen, bruggen en beschoeiingen, baggeren en woningen en gebouwen op een niveau vastgesteld dat past bij het gebruik en het door de raad en inwoners gewenste beeld. Een verdere verlaging van het onderhoudsniveau ligt daarmee niet voor de hand, ook niet omdat een verdere verlaging leidt tot achterstallig onderhoud waarmee een situatie van kapitaalvernietiging of onveilige situaties kan ontstaan.

Onderhoud	Huidig niveau
Groen	B
Wegen	B
Vastgoed	Sober doch doelmatig
Baggeren	Wordt overeenkomstig de huidige wet- en regelgeving uitgevoerd en kan daarom niet verlaagd worden
Bruggen en beschoeiingen	Basis

4.2.2 Voorzieningenniveau

Het maatschappelijke voorzieningen niveau van de gemeente Heemstede is hoog. We voeren natuurlijk als gemeente onze wettelijke taken uit. Maar sommige zaken die we oppakken behoren hier niet toe en bieden aan de inwoners van Heemstede iets extra's. Denk hierbij aan de maatschappelijke voorzieningen binnen onze gemeente, zoals;

- Een zwembad
- Het theater
- De kinderboerderij
- Het vergroten van de groep minima van 120% naar 130%
- Het verlagen van het dienstverleningsniveau aan inwoners
- Afbouwen subsidies

In hoeverre willen we als gemeente vasthouden aan het huidige voorzieningenniveau of zijn we bereid hier concessie in te doen?

Ontwikkelingen in wetgeving en in de (bestuurlijke) actualiteit leiden tot vaststelling van nieuw beleid en nieuwe uitvoeringsprogramma's. Daarmee stijgt de omvang van de workload terwijl niet direct de afweging wordt gemaakt of 'bestaand beleid' kan worden beëindigd of afgebouwd. Deze keuzeknop kan ook ingezet worden om kosten sec af te bouwen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het verlagen van het dienstverleningsniveau van onze gemeente aan inwoners (loketten) of het afbouwen van subsidies. Het afbouwen van subsidies gebeurt altijd in overleg met partijen waar wel rekening moet worden gehouden met meerjarige incidentele frictiekosten.

Als we de opdracht krijgen om ook naar de maatschappelijke voorzieningen te kijken, toetsen we hierbij in beginsel alle ontwikkelingen (nieuwe beleidsvoorstellen) integraal op de volgende punten:

1. Dienstverlening aan onze inwoners

2. Bedrijfscontinuïteit waarborgen
3. Bestaande beleidsambities
4. Versterking regionale positie
5. Bestaande voorziening binnen een straal van x kilometer

4.2.3 Bijdragen gemeenschappelijke regelingen

In hoeverre nemen we plustaken af van gemeenschappelijke regelingen? Dit zijn taken waar we relatief eenvoudige keuzes in kunnen maken. Als het wettelijke taken betreft, moeten we wel op zoek naar een alternatieve wijze waarop we de taken gaan uitvoeren. Bij niet wettelijke taken, kunnen we de keuze maken om enkele taken niet meer af te nemen en ook niet intern over te pakken.

Verder is het een mogelijkheid is om de indexeringen voor gemeenschappelijke regelingen centraal vast te stellen met een gelijk percentage voor alle gemeenschappelijke regelingen in de regio. Een voorbeeld van een dergelijke werkwijze gebeurt momenteel in de regio Noord-Holland Noord. Er is daar een regietafel geformeerd, bestaande dan uit verschillende bestuurders uit de deelregio's binnen de regio, gemeentesecretarissen, griffiers en bestuurders van gemeenschappelijke regelingen. Het opzetten van dergelijke processen kosten veel tijd en inzet op bestuurlijk niveau. Om een dergelijk opzet te laten slagen heeft een gremium wel het vertrouwen en mandaat nodig van alle besturen van de deelnemende gemeenten.

Als laatste is het niet meer dan logisch dat ook ten aanzien van gemeenschappelijke regelingen een trap op, trap af principe geldt. Aangezien de regelingen gemeentelijke taken uitvoeren lijkt het niet meer dan logisch dat bij daling van de inkomsten van de gemeenten vanuit het Rijk de gemeenschappelijke regelingen de financiële pijn ook helpen te verlichten.

4.3 Bestuurlijke fusie

Een andere mogelijkheid is het overwegen van een bestuurlijke fusie. Deze optie is vele malen complexer dan de hiervoor genoemde opties. Dit vergt overeenstemming met een eventuele fusiepartner. Een dergelijk proces gaat veel tijd kosten en in de praktijk is gebleken dat de mogelijkheid tot besparing vaak lager is dan verwacht. Bij ambtelijke fusies hebben fusies nog nooit geleid tot substantiële besparingen. De voornaamste besparing lijkt vooral te zitten op het gebied van bestuurders, door het omlaag brengen van het aantal college- en raadsleden, een burgemeester (met ambtswoning) en een griffie. Echter bij de schaalvergroting, word je als gemeente wel robuuster en minder kwetsbaar. Daarentegen neemt het loonhuis vaak wel toe. Daarnaast heeft de omvang van de gemeente effect op de uitkering uit het gemeentefonds. Dat kan zowel positief als negatief uitpakken en vraagt nader onderzoek. Daar bovenop moet rekening worden gehouden met meerjarige incidentele frictiekosten.

Met de samenwerking met Bloemendaal via de centrumregelingen en de samenwerking in regio Zuid-Kennemerland en IJmond op inhoudelijke dossiers is een zo efficiënt mogelijke situatie gecreëerd.

4.4 Tijd kopen

Er zijn meerdere mogelijkheden om incidenteel toch tot een sluitende begroting te komen.

Incidentele inzet van middelen, leidt niet tot een sluitende begroting op de lange termijn. Het is dan ook aan te raden om een stelpost alleen in te zetten om een korte periode te overbruggen.

Bijvoorbeeld als tijdelijke oplossing om als verhoging van inkomsten of verlaging van kosten een langere aanlooptijd nodig hebben om volledig gerealiseerd te worden. Om in die tussenperiode toch tot een sluitende begroting te komen, kunnen onderstaande mogelijkheden ingezet worden.

Verschuiven van investeringen: bij het doorschuiven van investeringen, worden de kapitaallasten ook doorgeschoven in de tijd. Hiermee worden de exploitatielasten voor de komende jaren wat

ontlast. Op korte termijn betekent wel dat ambities later dan gepland gerealiseerd worden. Op de langere termijn heeft deze verschuiving geen gevolgen voor de ambities. Het kan mogelijk wel consequenties hebben voor de kapitaallasten. Bij exponentiele prijsstijgingen, kan de benodigde investering hoger uitvallen dan het beschikbare investeringsbudget. Dit risico is altijd aanwezig, maar door investeringen later in de tijd te plaatsen, wordt dit risico wel groter.

Het verschuiven van investeringen naar de toekomst is overigens geen bezuiniging maar zorgt voor extra tijd om een sluitende begroting te realiseren. Cumulatief zijn de kapitaallasten uiteindelijk gelijk of hoger (als gevolg van de al genoemde) tussentijdse prijsstijgingen) maar ontstaan ze op een later moment.

Inzetten algemene reserve: in het Bestuurlijke Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) van 21 november 2023 zijn er nieuwe afspraken gemaakt over de financiën met de ministeries van Financiën en Binnenlandse Zaken. Deze afspraken bieden gemeenten kansen om hun financiële ruimte beter te benutten. Zoals toegelicht in paragraaf 2.2.2 is het een keuzemogelijkheid aan gemeenten om het surplus van de algemene reserve in te zetten, zolang het weerstandsvermogen en de solvabiliteitsratio het toelaat. In januari van dit jaar heeft er een gesprek plaatsgevonden tussen de gemeente Heemstede en de provinciale toezichthouder waarin onder andere dit onderwerp is besproken. Tijdens dit overleg heeft de provinciale toezichthouder positief geadviseerd over deze keuzemogelijkheid.

Opnemen stelpost: momenteel zijn er allerlei landelijke ontwikkelingen vanuit de VNG en het Rijk. Deze ontwikkelingen hebben wij in hoofdstuk 2 toegelicht. Een mogelijkheid is om een 'stelpost ravijnjaar' in te zetten. Het gevolg hiervan is wel dat meevallers die zich de komende jaren voordoen op de algemene uitkering, eerst in mindering moeten worden gebracht op deze stelpost. Dit moet net zolang, tot de stelpost weer teruggebracht is naar nul.

4.5 Conclusie

Resumerend is de financiële situatie voor de gemeente Heemstede als volgt;

- De gemeente Heemstede heeft in 2026 een structureel tekort van 2,6 miljoen, waarvan € 2,3 miljoen in 2026 veroorzaakt wordt door de korting op het gemeentefonds door de Rijksoverheid.
- De gemeente kan vanaf 2026 een groot deel van haar (wettelijke) taken niet meer betalen.
- In de exploitatie van de gemeente Heemstede (vanaf 2026) geen structurele ruimte is om de kapitaallasten te kunnen dekken.
- Ondanks de stijgende lijn in de netto schuldquote, laten de financiële kengetallen van de gemeente Heemstede financieel technisch een positief beeld zien met voldoende financiële ruimte om maximaal 10% van het surplus (€ 1,6 miljoen van het weerstandsvermogen) incidenteel in te kunnen zetten in 2026. De weerstandsratio komt, na het inzetten van maximaal 10% van het surplus, uit op 3,84 (in de begroting 2024 is de ratio 4,1). Dit betekent dat de ratio binnen deze bandbreedte uitstekend is.
- Op basis van de cijfers uit de begroting 2024 heeft de gemeente Heemstede maximaal € 6,5 miljoen ruimte aan onbenutte belastingcapaciteit.

Op dit moment is het kabinet demissionair en lopen de formatie onderhandelingen. De VNG is al langere tijd aan het lobbyen voor de afschaffing van de opschalingskorting, het herstel van het accres vanaf 2026 en het in balans brengen van taken en middelen. De VNG heeft dit nogmaals geagendeerd in een brief aan de formateur dd. 30 januari 2024.

5. Proces keuzeknoppen voor een structureel sluitende begroting

5.1 Globaal proces

Het voorstel voor het proces wordt aan de raad voorgelegd. Nadat de raad een richting heeft gekozen, kan het college de verschillende zaken uitwerken. Met deze opdracht wordt een menukaart uitgewerkt, waarin op aangewezen thema's nadere uitwerking plaatsvindt. Bij de kadernota 2025 wordt de menukaart toegevoegd, zodat de raad hier een besluit over kan nemen welke delen van de menukaart ze verwerkt willen zien bij de (meerjaren)begroting 2026-2029.

5.2 Uitgangspunten

Gezien de lopende onderhandelingen op Rijksniveau, de financiële positie van Heemstede en de mogelijkheden in de keuzeknoppen voor een sluitende begroting in 2026 stelt het college de volgende uitgangspunten voor:

1. Uitgangspunt is een sluitende begroting in 2026, dit betekent dat de eerste keuzes helder moeten zijn in de kadernota van 2026. Of van de meerjarenbegroting is het laatste jaar, in dit geval 2029, structureel sluitend.
2. Uitgangspunt dat het verstandig is gezien de nog lopende onderhandelingen op Rijksniveau om niet vroegtijdig onomkeerbare besluiten te nemen in het kader van bezuinigingen op voorzieningen en het onderhoudsniveau en tijd te organiseren door het inzetten van incidentele middelen voor het begrotingstekort in 2026 (keuzeknop tijd kopen).
3. We willen ook in de toekomst blijven investeren in Heemstede en op die manier het basisniveau in stand houden. Uitgangspunt is dat we het onderhouds- en voorzieningenniveau in Heemstede (zo veel mogelijk) op hetzelfde niveau willen behouden.

5.3 Voorgestelde route

Het college vraagt de raad focus aan te brengen in de te onderzoeken keuzeknoppen, zodat er een heldere en uitvoerbare opdracht bij de kadernota 2025 aan het college wordt gegeven. Het onderzoeken van alle mogelijke keuzes heeft een te grote impact op de uitvoeringskracht van de organisatie. Dit betekent dat de raad keuzes moet maken wat onderzocht wordt.

Het college stelt de volgende route voor:

1. Tijd kopen

Inzetten algemene reserve

Ondanks de stijgende lijn in de netto schuldquote, laten de financiële kengetallen van de gemeente Heemstede financieel technisch een positief beeld zien in 2026 met voldoende financiële ruimte om maximaal 10% van het surplus van de algemene reserve (dat deel dat wat niet nodig is voor het afdekken van risico's, weerstandscapaciteit), namelijk totaal € 1,6 miljoen (of een deel) in te kunnen zetten in 2026. Dit is een (tijdelijke) oplossing die vanuit het Bestuurlijke Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) wordt voorgesteld aan gemeenten. Deze maatregel is per 1 januari 2024 in werking getreden. De structurele inzet is niet meer mogelijk als dit leidt tot onvoldoende weerstandscapaciteit en/of als de solvabiliteit onder de 20% daalt.

Voorstel college: het college stelt voor, gezien de landelijke ontwikkelingen, bij de kadernota 2026 een keuze te maken om een deel vanuit de algemene reserve te gebruiken voor de (meerjaren)begroting 2026-2029.

Verschuiven van investeringen

Een andere keuze wat onder 'tijd kopen' valt is het verschuiven van investeringen. Bij het doorschuiven van investeringen, worden de kapitaallasten ook doorgeschoven in de tijd. Hiermee worden de exploitatielasten voor de komende jaren wat ontlast. Op korte termijn betekent wel dat

ambities later dan gepland gerealiseerd worden. Op de langere termijn heeft deze verschuiving geen gevolgen voor de ambities.

Voorstel college: het college stelt voor om realistisch te kijken naar de investeringen welke investeringen verschoven kunnen worden naar later. De investeringen worden niet geschrapt maar we plannen het in een andere tijdvak in om tijd te kopen. De eerste resultaten hiervan komen in de kadernota 2025.

2. Inkomsten verhogen

Kostendekkendheid leges

Het uitgangspunt is dat leges kostendekkend zijn, m.a.w. de inkomsten moeten voldoende zijn om de uitgaven te dekken. In de programmabegroting 2024 zijn de eerste stappen gezet met het verhogen van de kostendekkendheid van de bouwleges van 38% naar 51% (een verhoging van € 100.000). Wij hebben hierbij aangegeven dat wij deze ophoging zien als vertrekpunt om de komende jaren kritisch te blijven kijken of de tarieven verder realistisch opgehoogd kunnen worden. Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 kijken we ook naar het verhalen van kosten gemaakt voor ruimtelijke projecten.

Voorstel college: het college stelt voor om een onderzoek te doen naar het verhogen van de omgevingsvergunningen, marktgeden en woonschepen om deze tarieven te verhogen meer richting 100% kostendekkendheid en bij de begroting 2025 te komen met financiële resultaten.

OZB woningen en niet-woningen

Op basis van de cijfers uit de begroting 2024 heeft de gemeente Heemstede nog ruim € 6,5 miljoen ruimte aan onbenutte belastingcapaciteit. Dit zou kunnen betekenen dat een verhoging van de OZB in 2026 ook een keuze is om het tekort (deels) te kunnen dekken.

Voorstel college: het college stelt voor om de OZB per 1 januari 2026 te verhogen en deze verhoging bij de begroting 2025 in te voeren.

OZB gebruikersbelasting niet-woningen

In de huidige systematiek van de OZB worden niet-woningen die leeg staan minder belast. Alleen het eigenaarsdeel wordt geheven, het gebruikersdeel niet. Heemstede wil leegstand ontmoedigen en een nieuwe invulling van de locatie stimuleren. Een mogelijkheid is om voor gebruikers niet-woningen het tarief stapsgewijs te verlagen naar 0 procent en de eigenarenbelasting niet-woningen stapsgewijs te verhogen met het percentage waarmee de gebruikersbelasting wordt verlaagd. De verhuurder (eigenaar) van een bedrijfspand berekent normaliter de OZB voor gebruikers door in de huurprijs.

Voorstel college: voor deze keuze zal vooraf uitgebreid onderzoek moeten plaatsvinden en zullen er gesprekken plaatsvinden met diverse stakeholders (ondernemers, eigenaren niet-woningen). Het voorstel is om deze keuze bij de kadernota 2026 te evalueren.

Uitbreiden betaald parkeren

Het is een keuze om betaald parkeren uit te breiden naar heel Heemstede. Bij het station Heemstede en de winkelstraat Binnenweg geldt al betaald parkeren. Uitbreiding betaald parkeren kan ingevoerd worden per 1 januari 2026.

Voorstel college: Voor het uitbreiden van betaald parkeren stelt het college voor om hier een onderzoek naar te doen en deze keuze bij de kadernota 2026 in te voeren.

Tot slot, het onderzoeken van alle mogelijke keuzes heeft een te grote impact op de uitvoeringskracht van de organisatie. Dit betekent dat de raad keuzes moet maken wat onderzocht wordt en de eerste uitwerking voor de kadernota 2025 zal op hoofdlijnen zijn. Vervolgens zou een deel van de voorgestelde route verwerkt kunnen worden in de (meerjaren)begroting 2025-2028. In

de kadernota 2026 zal de gekozen route door de raad verder worden uitgewerkt zodat in de (meerjaren)begroting 2026-2029 de gekozen route verwerkt is.